

Sociologie medicíny

Tomáš Doseděl
dosedel@fss.muni.cz

Role medicíny ve společnosti

Role medicíny ve společnosti

- Léčení pacientů
- Rozhodování, kdo je nemocný
- Rozhodování, kdo je kvalifikovaný
- Stanovování norem, kdo je zdravý, co je správné

Role medicíny ve společnosti

- I nemedicínské problémy jsou pojímány medicínsky
- (Bio)medicinalizace života

Hegemonie medicíny

- Má symbolickou moc říct, co je norma
- Odchylka od normy = nemoc
- Tabulky normálních hodnot
- Tabulky normálního vývoje

Hegemonie medicíny

- BMI 31 – obezita 1. stupně

Role statistiky

- Musí všechny děti chodit ve 12 měsících?
- Musí mít všichni teplotu $36,6^{\circ}$?
- Jaký je normální krevní tlak?

Důraz na prevenci

- Neléčí se akutní choroba, sleduje se rizikový faktor
- Rizikový faktor sám o sobě není nemoc (?)
- Může a nemusí vést k propuknutí nemoci (efekt bílého pláště při měření krevního tlaku)

Moc, bezmoc, autorita

- Kdo jsou hlavní hráči v medicíně?

Moc, bezmoc, autorita

- Kdo jsou hlavní hráči v medicíně?
 - Lékaři
 - Zdravotníci
 - (Pacienti)

Moc, bezmoc, autorita

- Kdo jsou hlavní hráči v medicíně?
 - Lékaři
 - Zdravotníci
 - Pacienti
 - Nemocnice
 - Pojišťovny
 - Farmaceutické firmy

Moc, bezmoc, autorita

- Nerovnost na několika úrovních

Moc, bezmoc, autorita

- Nerovnost na několika úrovních

Mezi různými institucemi (MZ, ZP, nemocnice)

Mezi stejnými institucemi (FN, okresní nemocnice)

Moc, bezmoc, autorita

- Nerovnost na několika úrovních
Mezi různými institucemi (MZ, ZP, nemocnice)
Mezi stejnými institucemi (FN, okresní nemocnice)
Uvnitř instituce (chirurgie, interna, ARO...)
Mezi lidmi (lékař, sestra, pacient)

Moc, bezmoc, autorita

- Nerovnost na několika úrovních
 - Mezi různými institucemi (MZ, ZP, nemocnice)
 - Mezi stejnými institucemi (FN, okresní nemocnice)
 - Uvnitř instituce (chirurgie, interna, ARO...)
 - Mezi lidmi (lékař, sestra, pacient)
 - Uvnitř profesí (věk, gender, vzdělání)

Musí mít zdravotník „navrch“?

- Odstup od pacienta
- Poslušnost pacienta
- Zdroje moci:

Musí mít zdravotník „navrch“?

- Odstup od pacienta
- Poslušnost pacienta
- Zdroje moci:
 - Prestiž povolání
 - Zdravotník má, co pacient potřebuje
 - Pacient si nedokáže pomoci sám
 - Důvěra ve schopnost pomoci

Privilegia zdravotníka

Privilegia zdravotníka

- Může pacienta zpovídat
- Může provádět intimní doteky
- Může se s pacientem dostávat do citlivých a zahanbujících situací

Privilegia zdravotníka

- Může pacienta zpovídat
- Může provádět intimní doteky
- Může se s pacientem dostávat do citlivých a zahanbujících situací

- Přitom ale musí udržovat roli zdravotníka

Konec zlaté éry

- Do 60.-70. let lékař nezpochybnitelnou autoritou
- Co se stalo potom?

Konec zlaté éry

- Co se stalo potom?
- 1. krize vědecké autority
- 2. rozvoj techniky, dostupnost diagnostiky
- 3. příklon k řešení rizik místo léčení nemocí
- 4. nárůst soudních sporů
- 5. dostupnost informací, alternativ

Konec zlaté éry

- Pacient převzal zodpovědnost za své zdraví
- Sám se neustále pozoruje, sleduje příznaky
- Přestává být pasivním konzumentem péče, chce možnost poučené volby
- Zvažuje alternativy

Ukradený porod

- Her Royal Highness The Duchess of Cambridge was safely delivered of a son at 4.24pm.
- Její královská výsost, Vévodkyně z Cambridge, byla bezpečně odrozena o syna ve 4.24.

Ukradený porod

- Kdo vlastně rodí?
- Kdo má za porod zodpovědnost?
- Kdo je v centru pozornosti?

Riziková společnost

- Ulrich Beck (1986)
- Věda a technika produkuje rizika

Riziková společnost

- Ulrich Beck (1986)
- Věda a technika produkuje rizika
 - Černobyl
 - Skleníkové plyny
 - Znečištění vod

Riziková společnost

- Ulrich Beck (1986)
- Věda a technika produkuje rizik
- A sama umí mnohá rizika zvládat

Riziková společnost

- Ulrich Beck (1986)
- Věda a technika produkuje rizik
- A sama umí mnohá rizika zvládat
- Rizika jsou ale všudypřítomná a nelze se z nich vykoupit jako dřív
 - Znečištění vzduchu se před vysokou zdí nezastaví

Riziková společnost

- Klesá autorita vědeckého poznání
- Na každý problém lze najít vědeckou studii

Riziková společnost

- Klesá autorita vědeckého poznání
- Na každý problém lze najít vědeckou studii
- Nebo spíše více rozporujících si studií

Riziková společnost

- Klesá autorita vědeckého poznání
- Na každý problém lze najít vědeckou studii
- Nebo spíše více rozporujících si studií
 - Očkování vymýtilo choroby
 - Očkování způsobuje autismus
- Problematika mezních hodnot

Dotazy a připomínky?

dotomas@mail.muni.cz